

zhyttia liudyny : materialy III nauk.-prakt. zaochnoi konf. z mizhnarodnoiu uchastiu – Physical activity and quality of human life: materials of the III scientific and practical correspondence conference with international participation. (pp. 11–16). Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi medychnyi universytet (in Ukrainian).

22. Chernenko, S. O., & Mudrian, V. L. (2014). *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti navchalno-trenavalnykh zaniat z badmintonu sered studentiv vyshchoi shkoly [Ways to improve the effectiveness of badminton training sessions among higher education students]*. Kramatorsk : DDMA (in Ukrainian).

23. Shashlov, M. I. (2018). *Suchasni pidkhody do optymizatsii rukhovoї aktyvnosti studentiv zakladiv vyshchoi osvity [The modern approaches to optimizing the motor activity of students of higher education institutions]*. O. V. Tymoshenko (Eds.), *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii № 15. Naukovo pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports) : zb. nauk. prats. (Vols. 12 (106) 18)*, (pp. 119–121). Kyiv : Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova (in Ukrainian).

24. Shevchenko, O. O., Merzlikin, M. V., & Chucha, N. I. (2020). *Porivnialnyi analiz pokaznykiv motornoї funktsionalnoї asymetrii u studentiv sportyvnoї spetsializatsii badminton, tenis [The comparative analysis of indicators of motor functional asymmetry in students of sports specialization badminton, tennis]*. *Sportyvni ihry – Sports games. (Vols. 3 (17))*, (pp. 115–124) (in Ukrainian).

25. Shelekhova, T. V. (2018). *Profilaktychna rol fizychnykh vprav rytmichnoi gymnastyky shchodo poperedzhenia porushen postav i deformatsii khrebtu [The preventive role of rhythmic gymnastics exercises in preventing posture disorders and spinal deformities]*. *Aktualni pytannia vdoskonalennia systemy fizychnoho vykhovannia i sportyvnoї roboty u vyshchii shkoli : zb. nauk. pr. za materialamy I nauk.-prakt. konf. z mizhnarodnoiu uchastiu – Topical issues of improving the system of physical education and sports work in higher education: a collection of scientific papers based on the materials of the first scientific and practical conference with international participation. (pp. 113–115)*. Uzhhorod : Best-Prynt (in Ukrainian).

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.6(166).16
УДК 377.018.43-047.44:796.011.3:796.411-057.875

Котенджи Л. В.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання, факультету фізичного виховання,
Бердянського державного педагогічного університету, м. Бердянськ,
тимчасово переміщений до м. Запоріжжя

Мальона С. Б.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
кафедра теорії та методики фізичної культури, факультету фізичного виховання і спорту,
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

Чепелюк А. В.

к.п.н., доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту,
факультету здоров'я людини та природничих наук,
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, м. Дрогобич

ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена питанням підготовки викладачів фізичного виховання в закладах вищої освіти України в умовах дистанційного навчання. Актуальність теми зумовлена зовнішніми факторами розвитку суспільства, що диктують найбільш життєздатний та ефективний формат здобуття освіти. Метою статті є визначення проблем, що виникають у зв'язку з необхідністю впровадження дистанційного формату, виявлення особливостей його застосування в зазначеній сфері, пошук способів підвищення ефективності освітнього процесу.

Було визначено умови, необхідні для запровадження навчання за допомогою відкритих дистанційних технологій.

Перспективи подальших досліджень автори вбачають у розробці методики адаптації освітніх компонентів до формату дистанційного навчання, моніторингу результатів впровадження інновацій, визначенні регіональних потреб та створенні спільних освітніх програм із провідними профільними закладами вищої освіти Європи та США.

Ключові слова: дистанційне навчання, викладач фізичного виховання, заклади вищої освіти України, інноваційні технології, проектування системи дистанційної освіти, інструменти та методи дистанційної освіти.

Kotendzhy L. V., Malona S. B., Chepeliuk A. V.. Problems and ways of increasing the effectiveness of training physical education teachers in higher educational institutions in the conditions of remote training. The article is devoted to the training of physical education teachers in higher educational institutions of Ukraine in the conditions of remote education. The topicality of the topic is due to external factors of the development of society, which dictate the most viable and effective format for obtaining an education. The purpose of the article is to determine the problems that arise due to the need to implement the remote format, to identify the features of its application in this area, and to search for ways to increase the effectiveness of the educational process.

Necessary conditions for the introduction of training by means of open distance technologies were defined. Among them, the

most significant: the possibility of using software that is adaptable to all existing operating systems, including those based on cloud technologies; ensuring the high speed of updating educational content through the creation of small modules; responsible use of educational content development tools that allow creating objects in device formats used in an integrated intellectual environment; development of diagnostic and testing methods to determine the competence of applicants before and after training; updating the content of educational programs for the formation of necessary competencies in response to the requests of employers and other interested parties; introduction of tools for self-diagnosis of the environment to ensure the stable functioning of all its elements.

The authors see prospects for further research in the development of methods for adapting educational components to the distance learning format, monitoring the results of innovation implementation, determining regional needs, and creating joint educational programs with leading professional institutions of higher education in Europe and the United States.

Keywords: distance education, teacher of physical education, higher education of Ukraine, innovative technologies, design of distance education systems, tools and methods of distance education.

Постановка проблеми. Останнім часом освітні процеси в усьому світі зазнають певних змін. Це зумовлено багатьма причинами: новими тенденціями загальноосвітнього рівня в культурній парадигмі суспільства, активним розвитком технологій в усіх сферах, змінами загального запиту на результати навчання, економічною ефективністю сфери освіти, доцільністю її існування та подальшого розвитку, а також Форс-мажорними обставинами (пандемія, російська агресія).

У цій роботі акцент зроблено на можливість використання дистанційного формату навчання в закладах вищої освіти напрямку фізичної культури та спорту. Специфіка таких закладів полягає в зайнятості студентів у професійному спорті, що є додатковою причиною для застосування дистанційної форми навчання (необхідність виїзду на спортивні збори, змагання). Тому необхідно розглянути позитивні та негативні сторони впровадження цієї форми освіти, її специфіку в зазначених закладах в Україні, а також можливість використання закордонного досвіду.

Активне введення дистанційного навчання в Україні було спричинене пандемією, тому можна зазначити невідповідність до нього як технічної бази, так і викладачів. Значну кількість матеріалів необхідно було переформатувати під нову форму навчання за дуже короткий термін. На жаль, частково це відбувалося формально, через переведення всіх матеріалів в електронний формат та викладення їх на сайтах вузів для користування. Насправді ж проблема полягає в необхідності зміни самої методики викладання, перегляду змістових складників і пошуку найбільш ефективних інструментів для викладання кожної дисципліни – тобто потрібна розробка нової навчальної системи.

Аналіз літературних джерел. Питанням підготовки фахівців з фізичної культури присвячена значна кількість наукових публікацій. Питання, що підіймаються науковою спільнотою, стосуються різних аспектів освітнього процесу, його змістової частини, матеріально-технічного забезпечення, умов здійснення освітньої діяльності, особливостей переходу на нові форми навчання [3; 4; 7; 8].

О. В. Романчук, М. В. Данилевич провели аналіз змісту та особливостей підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту в педагогічних коледжах України. Увага була спрямована на відповідність навчальних планів та програм заявленим кваліфікаціям підготовки, рівню підготовки викладацьких кадрів і наявності навчально-методичного забезпечення, а також на якість матеріально-технічної бази. Попри досить високу оцінку закладів, автори наголосили на необхідності введення інноваційних методів і технологій навчання, що відповідатимуть сучасним запитам та дадуть змогу вийти на міжнародний рівень [6].

С. Б. Хлібкевич у своїй роботі проаналізував провідні тенденції підготовки вчителя фізичної культури в закладах вищої педагогічної освіти України з позицій сучасного компетентнісного підходу. Він підкреслює важливі для педагога вміння: гнучко реагувати на запити часу та постійно займатись професійним саморозвитком. Це стосується як викладачів вишів, так і студентів, що тільки опановують цю професію [7].

Монографія О. О. Безкопильного присвячена системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Автор детально висвітлює теоретичні засади професійної підготовки, питання моніторингу результатів навчання. Також наведено аналіз практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, що запроваджена в Україні та за кордоном [1].

У роботі В. Мудряна розглянуто особливості підготовки вчителя фізичної культури з урахуванням історичного контексту. Автор наводить результати порівняння змісту та характеру підготовки в історичній ретроспективі, аналізує модель підготовки спеціаліста в системі вищої професійної освіти. Науковець підкреслює важливість урахування історичного досвіду при розробленні нових освітніх моделей у системі фізичного виховання і спорту в Україні [3].

О. В. Котова та О. В. Непша визначили найбільш суттєві проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, проаналізували сучасний стан професійної підготовки у вузах України, зміст та принципи освітнього процесу в обраній галузі. Вони наголошують на необхідності розгляду проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури як комплексної, інтегративної діяльності, що поєднує в собі теоретичний та практичний аспекти [2].

А. Заїкін та інші розглядають педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. В роботі наведений критичний аналіз літератури, визначені різні підходи до формування освітнього процесу, проведений експеримент. Результатом роботи є твердження про необхідність створення комплексної системи підготовки, до якої увійдуть: навчальна робота, самостійна робота і виробнича практика. Саме такий підхід зможе забезпечити ефективність навчання [5].

У переважній більшості інших робіт відсутній глибокий аналіз питань дистанційної форми навчання. Наголошується на необхідності застосування інноваційних технологій, інструментів, методів, але немає досить чітких та адаптованих до сучасних реалій України рекомендацій щодо впровадження дистанційної форми навчання в навчальний процес із підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.

Окремо були розглянуті сайти закордонних профільних закладів вищої освіти [9; 13–17] на предмет запровадження дистанційного навчання, його загального змісту, складників, інструментів тощо.

Мета статті (постановка завдань) полягає у визначенні проблем та способів їх подолання, а також підвищення ефективності підготовки майбутніх викладачів фізичної культури в умовах дистанційного навчання. Для цього аналізуються базові принципи проектування дистанційного освітнього процесу, особливості його реалізації, потреби певної категорії спеціальних дисциплін в інструментах, структура платформ дистанційного навчання і особливості її побудови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційний світ значним чином вплинув на розвиток освітніх процесів, зокрема обумовивши появу віртуального, відкритого, дистанційного формату навчання, який пов'язаний із використанням хмарних технологій на базі великих дата-центрів. Традиційна система освіти останнім часом почала доповнюватись або повністю замінюватись дистанційною системою, що передбачає використання інтерактивних технологій, онлайн-відеокурсів та програм і МООС (англ. Massive open online course), які в галузі додаткової освіти посіли перше місце та набули статусу освітніх програм.

З огляду на нові технологічні умови, здобуття знань стає необхідним процесом, що повинен бути відкритим для всіх. У сучасних освітніх технологіях головна роль відведена особистим зусиллям та активності здобувачів знань, що зумовило зміну загального підходу до навчання. Можливості дистанційного навчання постійно розширюються, до традиційних форм занять додаються нові інформаційні ресурси. В цьому процесі значну роль відіграє ЮНЕСКО, що додатково підкреслює актуальність розвитку відкритого та дистанційного навчання. Її принципи ґрунтуються на пріоритеті забезпечення права на освіту для всіх, хто в цьому зацікавлений. Система ODL (англ. open and distance learning) виявилася ефективною в кризових ситуаціях, коли стають недоступними традиційні системи освіти [10].

Процес запровадження дистанційного навчання дав змогу оцінити всі ризики переходу до нього від традиційної освітньої системи.

1. У результаті впровадження в освітній процес значної кількості інформаційних ресурсів система навчання значною мірою змінюється з системи отримання готових знань на інформаційну. Традиційно вчитель передавав учневі не інформацію за темою заняття, а певне структуроване знання про предмет. При дистанційній системі студент, маючи можливість самостійно освоювати інформацію, фактично отримує замість системи упорядкованих та логічно взаємопов'язаних знань набір різнопланових відомостей. Це створює проблему при формуванні цілісної картини.

2. Студент виявляється відчуженим від викладача, однокурсників і навіть об'єкта, що вивчається. Це порушує процеси міжособистісної комунікації, яка відіграє важливу мотиваційну роль у навчанні.

3. Активне використання відкритих ресурсів спричиняє появу плагіату в студентських роботах, позбавляє студента здатності складно і логічно висловлювати свої думки, мислити вільно, не застосовуючи інтернет-кліше.

4. При переході до дистанційних форм комунікації порушується наступність, передача цінностей, що зазвичай відбувається саме в процесі особистої комунікації.

Розгляньмо закордонний досвід впровадження дистанційної форми навчання в підготовку фахівців у галузі фізичної культури. Серед закордонних вузів ступінь бакалавра фізичної культури можна отримати в: Університеті Центрального Ланкашира, м. Престон, та Університеті Східного Лондона, райони Доклендс та Стратфорд (Велика Британія); Тартуському університеті, м. Тарту (Естонія); Німецькій вищій школі спорту, м. Кельн (Німеччина), Університеті Джорджії та Академії спорту, м. Дафна (США).

В Університеті Східного Лондона, в Університеті Джорджії, в Тартуському університеті та в Німецькій вищій школі спорту для дистанційного навчання використовується платформа Moodle. На ній розміщені наступні компоненти [9; 13; 15; 17].

1. Структурований план навчання на тиждень/семестр, представлений у вигляді заголовків тем, до яких прикріплені файли з матеріалами для вивчення або посилання на зовнішні ресурси.

2. Тестові завдання різних типів для підготовки до іспитів та самостійного навчання (багатоваріантного та одиночного вибору, істинно-хибних заяв, постановки завдань, коротких відповідей та числових відповідей розрахункових завдань).

3. Інформаційно-комунікаційний простір (форуми, чати, глосарії тощо) для спільного опрацювання (студенти + викладач) різних питань та завдань.

4. Зворотний зв'язок у форматі коротких онлайн-опитувань (може бути передбачений для розуміння якості засвоєння теми, як підготовка до заліків та іспитів).

5. Творчі завдання, проекти, в яких студенти мають змогу реалізовувати власні ідеї та отримувати зворотний зв'язок від викладача та інших студентів.

6. Навчальні заняття, де поетапно засвоюється зміст дисципліни та передбачений контроль засвоєння матеріалу.

Представлена система дистанційного навчання дає студентам можливість поєднувати аудиторні заняття та самостійну роботу, використовуючи нові технічні можливості (відеолекції, аудіолекції, віртуальні роботи в групах). Для викладачів така форма є зручною тому, що вони можуть надавати студентам навчальні матеріали в електронному вигляді, використовувати можливості спілкування у форумах або електронною поштою, отримувати повне уявлення про діяльність студентів.

В Університеті Східного Лондона додатково існує практика прикріплення до кожного студента так званого особистого координатора (тьютора) [15]. Він виконує такі функції:

— надання допомоги студенту при розробці власних науково-дослідницьких проектів;

— навчання студента ефективно керувати своїм часом: усвідомлювати важливість регулярного та своєчасного виконання завдань; проводити власне незалежне виявлення чинників, що сприяють підвищенню результатів навчання; надання допомоги студенту у формуванні вміння поєднувати процес навчання з іншими видами діяльності;

— консультування студента з питань прийнятих в університеті норм та правил;

— контроль процесу переходу студента на наступний рівень навчання при засвоєнні та виконанні попереднього рівня.

В Університеті Центрального Ланкаширу елементи дистанційного навчання мають вигляд курсів, доступ до яких надається індивідуально за логіном та паролем студента [14]. Також у вищій організації студентський портал, що дає можливість студентам спілкуватися між собою, консультуватися з викладачами, отримувати необхідні матеріали, виконувати та надсилати завдання, отримувати та переглядати свої оцінки.

В Тартуському університеті передбачено два варіанти проходження навчання:

– повністю дистанційне навчання – передбачає передачу студентам навчального контенту, інформації, проведення оцінювання робіт студентів; очних лекцій немає;

– часткове дистанційне навчання – основою також виступає веб-інтерфейс, але протягом навчального року студенти мають змогу прослухати очні лекції, відвідати семінари, пройти стажування [17].

В Академії спорту США дистанційне навчання організовано на студентському порталі. Також розроблена система управління навчанням. Академія пропонує дистанційні курси за трьома категоріями:

1. Для рівня бакалавру спортивних наук: анатомія та фізіологія, статистичні виміри у спорті, філософія, соціологія спорту, технологія спорту, історія спорту, етика спорту, сучасні проблеми у спорті, спортивна медицина, спортивний маркетинг, фізіологія вправ.

2. Для рівня майстрів спортивних наук: психологічні аспекти медицини, психологічні аспекти здоров'я та фітнесу, сучасні проблеми у спорті, проблеми харчування та охорони здоров'я, менеджмент у спортивній медицині, спортивний маркетинг.

3. Для рівня докторів педагогічних наук у Sports Management: структура та функції Олімпійських ігор, проблеми олімпійського руху, фінансові аспекти у спорті, стратегічне планування спортивних організацій, розширений спортивний маркетинг [16].

Із закордонного досвіду можна залучити практику використання сайтів професійних спортсменів. Вони фактично доповнюють офіційні сайти вишів фізичної культури. В Україні такі сайти також існують, але вони використовуються зазвичай людьми, що просто бажують мати гарну фізичну форму. До прикладу, можна навести сайт Наталії Татарінцевої (гімнастика, полденс) [5]. Але тут додатково слід підкреслити, що важливу роль відіграє напрям спорту – саме гімнастика може бути розвинута в такому форматі. Останнім часом з'являються пропозиції щодо отримання на таких сайтах спеціальності тренера, але це передбачає подальшу роботу в спортивних закладах для широкого загалу, про професійну підготовку спортсменів мова взагалі не йде.

За кордоном на таких сайтах спортсмени викладають інформацію з питань навчання різних видів спорту, актуальну для тренерів, батьків, спортсменів; дистанційно консультують із питань спортивної психології; проводять дистанційні курси, наприклад «Фітнес у футболі», «Безпека в гімнастиці», «Надання першої допомоги в гімнастиці». Курси викладено доступною мовою, вони включають багато фотографій, діаграм, відео, тривимірної графіки. Можна навести такі приклади.

Сайт, створений комерційною організацією «Гімнастика США» [18], містить кілька розділів, присвячених спортивним новинам, змаганням, особистостям спортсменів, а також освіті. В розділі освіти представлені курси для навчання в Університеті гімнастики США з подальшою можливістю здобуття багаторівневої стандартизованої освіти. Університет забезпечує здобуття освіти для тренерів, інструкторів, викладачів, суддів та адміністраторів на всіх рівнях та з усіх дисциплін гімнастики. Освітні курси та програми, представлені університетом, дають змогу отримати професійний сертифікат за чотирма напрямками: спортивна гімнастика, рекреаційна гімнастика, бізнес у спорті, суддівство. Кожна школа поділяється на кілька рівнів, що є висхідними за рівнем складності. Вимогою для отримання сертифіката є виконання курсової роботи та навчальних курсів. Курси та інші вимоги варіюються залежно від школи навчання та конкретної програми сертифікату. В університеті дозволяється навчання одразу за кількома напрямками.

Сайт Міжнародної асоціації тренерів [12] має спеціалізацію «футбол». Він розрахований не тільки на прихильників цього виду спорту, а насамперед на студентів-спортсменів та тренерів. Сайт складається з кількох розділів, де представлено рекомендації для організації та планування тренування, ігрової діяльності, описи та відеоматеріали з техніки виконання вправ, розминки та іншу корисну професійну інформацію.

Окремо можна виділити такий важливий аспект спортивної підготовки, як психологія. Наприклад, Крейг Таунсенд, фахівець із психологічної стійкості у спорті, зокрема плаванні, створив спеціалізований сайт [11], на якому він не стільки надає інформацію про техніку плавальних рухів, скільки робить акцент на психологічній підготовці: вмінні долати страхи, сумніви та психологічний тиск при підготовці та виступі.

Слід враховувати, що навчальна діяльність учителя фізичної культури традиційно доповнюється функціями управління діяльністю. Це стосується як власної діяльності, так і діяльності учнів. Управління відбувається через діагностику, моніторинг, проектування тощо.

Ситуація в освітній галузі сьогодення характеризується постійними змінами, динамізмом, на які вчитель повинен швидко реагувати, адаптуючи зміст та форму навчального матеріалу до нових потреб. Особливу роль у цьому процесі відіграє готовність перейти від традиційних технологій до технологій розвивального, особистісно орієнтованого навчання в дистанційному форматі. Це демонструє високий рівень професіоналізму викладача.

Специфіка дистанційного навчання виключає безпосереднє спілкування викладача та учня, що ускладнює процес практичної підготовки. Розв'язання цієї проблеми полягає в застосуванні сучасних інформаційних технологій і передбачає представлення навчальних матеріалів у нових форматах. Підготовка таких матеріалів потребує додаткових знань та навичок. Крім того, при використанні дистанційного формату ще більшої уваги потребує робота з проектування навчального процесу – створення самої системи навчання з залученням різних навчальних елементів. Кожний аспект підготовки потребує своїх матеріалів та технологій, які зможуть забезпечити найбільш ефективно засвоєння матеріалу дисциплін.

Окремо треба зупинитися на питаннях теоретичної підготовки майбутніх викладачів з теорії та методики фізичної культури як галузі педагогічної науки. Їх поглиблене вивчення сприятиме підвищенню якості дистанційного навчання завдяки отриманню систематизованої інформації щодо наукового знання в галузі фізичної культури. Це забезпечить більш усвідомлене, активне та продуктивне засвоєння програмних матеріалів з різних орієнтованих на професію дисциплін.

Необхідно враховувати здатність студентів опановувати різні теми з теорії та методики фізичної культури в дистанційному режимі, забезпечуючи доступ до потрібних джерел. Вибір форм подачі теоретичної інформації має враховувати специфіку кожної дисципліни. Найбільш складні етапи самостійного дистанційного освоєння навчального матеріалу з теорії та

методики фізичної культури треба забезпечувати педагогічним супроводом, організувати допомогу (додаткові консультації у форматі відеоконференцій), в разі потреби проводити корегування навчально-виховного процесу. Це необхідно для здійснення педагогічного контролю, що дасть змогу забезпечити послідовне та логічне формування системи знань.

Для закріплення теоретичних знань мають бути передбачені відеомодулі або онлайн-заняття та практичні завдання з самопідготовки. Незважаючи на дистанційний режим, необхідно здійснювати заходи щодо профілактики травматизму серед студентів під час виконання ними завдань із самостійної підготовки. Крім інструктажів та систематичного педагогічного контролю, не допустити травми на самостійних заняттях з фізичної культури допоможе навчання студентів методик самоконтролю.

Важливо враховувати особливості здобувачів освіти саме цього напрямку. Більшість студентів під час навчання продовжують свою спортивну кар'єру. І саме такий підхід дає можливість здійснювати навчально-пізнавальну діяльність паралельно зі спортивно-тренувальною. При цьому треба враховувати певні нюанси. Повне виконання навчального плану дистанційно, без проведення традиційних очних занять, є проблемою, оскільки потребує спеціально підготовленого контингенту студентів з високим рівнем спортивної підготовленості. Рішенням є заняття у форматі відеоконференцій з невеликими групами, що дасть змогу викладачеві не тільки демонструвати різні прийоми, техніки, а й відстежувати їх виконання здобувачами, надавати їм поради, корегувати їхню діяльність.

Вивчення теоретичних дисциплін дистанційно можливо за наявності належного науково-методичного забезпечення; якщо розплановано, описано та розкрито зміст лекцій та семінарських занять, запропоновано завдання та питання для самопідготовки, надано список рекомендованої літератури та інтернет-ресурсів. Практичні заняття в дистанційному режимі доцільно планувати як методичні, що вимагатимуть від студентів осмислення та опису методик їх організації та проведення.

У подальшій практиці перехід вищих навчальних закладів фізичної культури на дистанційне навчання необхідно здійснювати паралельно зі створенням тісної інтеграції з однопрофільними коледжами та спеціалізованими установами додаткової освіти для вироблення єдиних нормативів зі спортивної підготовки.

Висновки. У наш час загальною тенденцією освітніх ініціатив є забезпечення можливості формування здобувачем індивідуальної освітньої траєкторії з використанням усіх видів навчальних ресурсів. В умовах пандемії та війни дистанційні ресурси вийшли на перший план як максимально доступні широкому загалу. Вузи, що спеціалізуються на фізичній культурі, повинні забезпечити всім студентам оптимальні умови для реалізації індивідуальної програми навчання, за якої має додатково враховуватися їхня професійна спортивна підготовка, необхідність бути присутніми на зборах, брати участь у змаганнях.

Аналіз закордонного досвіду застосування дистанційних форм навчання в закладах вищої освіти фізичної культури та спорту продемонстрував активне використання навчальних платформ (переважно Moodle). Додатковою інформаційною підтримкою під час навчання стають консультаційні сайти, створені професійними спортсменами та тренерами, які є досить великими за обсягом та насиченими змістом.

Були визначені необхідні умови для впровадження навчання за допомогою відкритих дистанційних технологій. Серед них найбільш значимими є: можливість використання програмного забезпечення, адаптивного до всіх операційних систем, зокрема заснованих на хмарних технологіях; забезпечення високої швидкості оновлення освітнього контенту за допомогою створення малих модулів; відповідальне використання інструментів розробки освітнього контенту, що дають змогу створювати об'єкти у форматах пристроїв, які використовуються в інтегрованому інтелектуальному середовищі; розроблення методів діагностики та тестування для визначення компетентності здобувачів освіти до та після навчання; актуалізація змісту освітніх програм для формування необхідних компетенцій у відповідь на запити роботодавців та інших зацікавлених сторін; упровадження інструментів самодіагностики в освітньому середовищі для забезпечення стабільного функціонування всіх його елементів.

Зазначені технічні та технологічні можливості дають змогу реалізувати дистанційну освіту ефективно лише при наявності методик та інструментів навчання, що відповідають дистанційній формі. Це потребує, зокрема, додаткового підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти та формування контенту для освітніх ресурсів з урахуванням сучасних вимог до навчання (формування компетенцій лідерства, вміння працювати в команді, здійснювати проектну діяльність тощо).

В умовах дистанційного навчання особливого значення набуває самостійна робота студентів. Вона сприяє формуванню гнучкого досвіду, творчого підходу та вільного оперування набутими знаннями та навичками, що будуть затребувані в практичній роботі викладача.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методики адаптації освітніх програм до формату дистанційного навчання, аналізі результатів запровадження дистанційної освіти в ЗВО з фізичної культури, визначенні реальних потреб та проблем здобувачів освіти в нинішніх українських реаліях, можливості застосування закордонного досвіду та створення спільних освітніх програм із провідними профільними закладами вищої освіти Європи та США.

Література

1. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика : монографія. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.
2. Котова О. В., Непша О. В. Структурні компоненти підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах // Збірник наукових праць. 2018. Вип. LXXXI. Т. 1. С. 164–168.
3. Мудрян В. Особливості підготовки вчителів фізичної культури в Україні з другої половини ХХ ст. по теперішній час // Молодь і ринок. 2018. № 4 (159). С. 102–105.
4. Наталія Татарінцева. (2023). Офіційний сайт. Відновлено з <https://flexiblebody.online/>
5. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування культури здоров'я молодших школярів / А. Заїкін, Е. Жигульова, С. Рябцев, В. Марчук, Д. Марчук, Є. Козак // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2020. Вип. 17. С. 22–27. doi: 10.32626/2309-8082.2020-17.22-27.

6. Романчук О. В., Данилевич М. В. Особливості підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту у педагогічних коледжах України // Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук: колективна наукова монографія. Вінниця, 2020. С. 2–10.
7. Хлібкевич С. Б. Сучасні тенденції підготовки вчителя фізичної культури в контексті компетентнісного підходу // Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і здоров'я людини: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (23-24 квітня 2020 р.). Полтава: Сімон, 2020. С. 89–93.
8. Шавель Х. Є. Функціональні можливості дихальної та серцево-судинної систем організму юних спортсменів 7–10 років, які займаються дайто-рю айкі-дзюдзюцу / Х. Є. Шавель, С. Я. Концовська // Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. К, 2021. С. 66–70.
9. Deutsche Sporthochschule Köln. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.dshs-koeln.de>
10. Ethical code of Information society. 36 general conference of UNESCO. Відновлено з URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002126/212696e.pdf>
11. Mind Training for SWIMMERS. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.swimpsychology.com>
12. SoccerClinics. (2019). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.soccerclinics.com>
13. University of Georgia. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.uga.edu/>
14. University of Central Lancashire (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.uclan.ac.uk/>
15. University of East London. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.uel.ac.uk/>
16. United States Sports Academy. (2018). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.ussa.edu>
17. Tartu Ülikool. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.ut.ee/ru>
18. USA Gymnastics. (2023). [Офіційний сайт]. Відновлено з <https://www.gcgym.com/usa-gymnastics>

Reference

1. Bezcopylnyi, O. (2020). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do zdoroviazberzhuvalnoi diialnosti v osnovnii shkoli: teoriia ta metodyka [Preparation of future physical education teachers for health-preserving activities in primary school: theory and methodology]. Cherkasy: ChNU im. B. Khmelnytskoho [in Ukrainian].
2. Kotova, O. & Nepsha, O. (2018). Strukturni komponenty pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Structural components of the training of future teachers of physical culture in higher educational institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats*, LXXXI (1), 164–168. [in Ukrainian].
3. Mudrian, V. (2018). Osoblyvosti pidhotovky vchyteliv fizychnoi kultury v Ukraini z druhoi polovyny KhKh st. po teperishnii chas [Peculiarities of physical education teacher training in Ukraine since the second half of the 20th century. until now]. *Molod i rynek*, 4 (159), 102–105. [in Ukrainian].
4. Nataliia Tatarintseva. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://flexiblebody.online/> [in Ukrainian].
5. Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do formuvannia kultury zdorovia molodshykh shkolariv / Zaikin, A. et Al. [Pedagogical conditions for the training of future physical education teachers for the formation of the health culture of younger schoolchildren], *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Fizyчне vykhovannia, sport i zdorovia liudyny*, 17. 22–27. doi: 10.32626/2309-8082.2020-17.22-27 [in Ukrainian].
6. Romanchuk, O. & Danylevych, M. (2020). Osoblyvosti pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu u pedahohichnykh koledzhakh Ukrainy [Peculiarities of training specialists in physical education and sports in pedagogical colleges of Ukraine] In *Reprezentatsiia osvithnikh dosiahnen, mas-media ta rol filolohii u suchasni systemi nauk* [Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences] (pp. 2–10). Vinnytsia. [in Ukrainian].
7. Khlіbkevykh, S. (2020). Suchasni tendentsii pidhotovky vchytelia fizychnoi kultury v konteksti kompetentnisnogo pidkhodu [Modern trends in physical education teacher training in the context of the competency approach], *Problemy ta perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia, sportu i zdorovia liudyny: V Vseukr. nauk.-prakt. konf.* [Problems and prospects of the development of physical education, sports and human health: V Vseukr. science and practice conf.] Poltava [in Ukrainian].
8. Shavel, Kh. & Kontsovska S. (2021). Funktsionalni mozhlyvosti dykhalnoi ta sertsevo-sudynnoi system orhanizmu yunykh sportmeniv 7–10 rokov, yaki zaimaiutsia daito-riu aiki-dziudziutsu [Functional capabilities of the respiratory and cardiovascular systems of the body of young athletes 7–10 years old who practice daito-ryu aiki-jujutsu], *Tradytzii ta novatsii u pidhotovtsi fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta fizychnoi reabilitatsii: Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Traditions and innovations in the training of specialists in physical culture and physical rehabilitation: International. science and practice conf.]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Deutsche Sporthochschule Köln. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.dshs-koeln.de>
10. Ethical code of Information society. 36 general conference of UNESCO. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002126/212696e.pdf>
11. Mind Training for SWIMMERS. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.swimpsychology.com>
12. SoccerClinics. (2019). [Official site]. Retrieved from <https://www.soccerclinics.com>
13. University of Georgia. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.uga.edu/>
14. University of Central Lancashire (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.uclan.ac.uk/>
15. University of East London. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.uel.ac.uk/>
16. United States Sports Academy. (2018). [Official site]. Retrieved from <https://www.ussa.edu>
17. Tartu Ülikool. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.ut.ee/ru>
18. USA Gymnastics. (2023). [Official site]. Retrieved from <https://www.gcgym.com/usa-gymnastics>